

OLIY TA'LIMDA EKOLOGIK TA'LIM MAZMUNINING PEDAGOGIK

AHAMİYATI

Zulayxo Abdunazarova Sharifqulovna,

Shahrisabz davlat pedagogika instituti o'qituvchisi

Bo'riyeva Charos Burxon qizi,

Shahrisabz davlat pedagogika instituti talabasi

e-mail: karena88@mail.ru

Tel: +998 91 954 30 90

Annotatsiya: Ekologik ta'lim talabaning ekologik muammolarga qiziqishini rivojlantiradi va dunyoning tasviri haqida g'oyalarni shakllantiradi, u ob'ektlar va hodisalarning xususiyatlarini, ularning xilma-xilligini va ular o'rtasidagi aloqalarni ochib beradigan material bilan tanishadi. Talabaning tabiiy va ijtimoiy muhitiga munosabati shakllanadi. Maqolada ham oliy ta'limda talabaning ekologik ta'limni o'zlashtirishi uchun pedagogik yondashuvning ahamiyati yoritilib amalik takliflar beriladi.

Kalit so'zlar: Ekologik ta'lim, mazmun, atrof-muhit, tabiat, bilim, ko'nikma, ta'lim, oliy ta'lim, talaba, ta'lim beruvchi.

Abstract: Ecological education develops the student's interest in ecological problems and forms ideas about the image of the world. The attitude of the student to the natural and social environment is formed. The article highlights the importance of the pedagogical approach for the student's mastery of environmental education in higher education and gives practical suggestions.

Key words: Ecological education, content, environment, nature, knowledge, skills, education, higher education, student, teacher.

Аннотация: Экологическое образование развивает у учащихся интерес к экологическим проблемам и формирует представления об образе мира. Формируется отношение школьника к природной и социальной среде. В статье подчеркивается важность педагогического подхода для овладения студентом экологическим образованием в высшей школе и даются практические рекомендации.

Ключевые слова: Экологическое образование, содержание, окружающая среда, природа, знания, умения, образование, высшее образование, студент, преподаватель.

Ma`lumki, ekologik ta'lim mazmuni ikki jihatni o'z ichiga oladi: ekologik bilimlarni uzatish va uni munosabatlarga aylantiradi. Bilim ekologik madaniyat tamoyillarini shakllantirish jarayonining majburiy tarkibiy qismi, munosabat esa uning yakuniy mahsuloti ekan, haqiqiy ekologik bilimlar munosabatning ongli xarakterini shakllantiradi va ekologik ongni vujudga keltiradi. Tabiatdagi tabiiy aloqalarni, insonning atrof-muhit bilan ijtimoiy-tabiiy aloqalarini tushunishdan tashqarida qurilgan munosabat ekologik ta'limning o'zagi bo'la olmaydi va rivojlanayotgan ekologik ongning boshlanishiga aylanadi. Sababi ob'ektiv mavjud jarayonlarni e'tiborsiz qoldiradi va unga tayanadi. Ekologik ta'limning to'rtta mazmuni mavjud:

5. ilmiy va ta'lim;
6. qimmatli;
7. normativ;
8. amaliy faoliyat.

Ekologik ta`limda tabiatning insonga beradigan amaliy foydalari haqidagi bilimlar ustunlik qildi. Bunday biryoqlama yondashuv, birinchi navbatda, iste'molni birinchilikka qo`yadi. Iqtisodiy ehtiyoj ko`payib tabiatga nisbatan yirtqich munosabat shakllanadi. Masalan, noyob qushlar, jonivorlar go`shtini iste`mol qilish, juni terisidan kiyim kechaklar tayyorlash kab istemol ehtiyoji sabab odamlarda atrof-muhitni idrok etish qashshoqlashadi, tabiatga qiziqish, estetik sezgirlik pasayadi. Tabiatga rahm-shafqat, hamdardlik tuyg`ulariga putur yetadi. Pedagogning ekologik ta`lim tarbiya berish jarayonida mavjud materiallardan foydalangan holda tabiatning ahamiyati va qadr-qimmatini ochib berilishi, tabiat nafaqat hayotiy manbalar manbai ekanligini, balki u ko'p jihatdan insonning o'zini o'zi rivojlantirishini, uning individualligining boyligi ekanligi ta`lim mazmuni mohiyati bilan ochib beriladi. Ta`lim mazmunining asosiy vazifasi - tabiatni tabiiy idrok etishi rivojlangan, erkin, havaskor shaxsni tarbiyalashdan iborat. Oliy ta`limda ekologik bilimlarni talaba onggiga singdirish uchun amaliy faoliyat ta`lim turi muhimdir va samara beradi. Amaliy faoliyat jarayonida talaba nima va qanday qilishni

Google
Scholar

o'rgananligi sababli, ongi, tajribasi, hissiyotlari rivojlanadi, bolaning atrof-muhitga munosabati shakllanadi va asoslanadi.

Tabiatni diqqat markaziga qo'yib, insonni uning bir qismi deb hisoblaydigan ekologik ta'lim masalalariga biosentrik yondashuv tabiatning o'zida mavjud bo'lgan qonuniyatlarni o'rganish zarurligini ilgari suradi. Faqat ularning puxta bilimi odamga u bilan to'g'ri munosabatda bo'lishga va uning qonunlariga muvofiq yashashga imkon beradi.

Oliy ta'lim va ekologik ta'limda ikkita o'zaro bog'liqlik mavjud:

- Shaxsning axloqiy asoslarini ekologik tarbiyalash;
- Maktabgacha ekologik va maktab ilmiy-ekologik ta'lim.

Shaxsning axloqiy asoslarini ekologik tarbiyalash tuzilmasida etnopedagogika (xalq pedagogikasi) keyinchalik tarbiyaning boshqa shakl va usullariga qo'shiladigan asosiy o'zak bo'lib xizmat qiladi. Yurtimizda yashovchi har bir xalq o'z milliy qadr-qimmatini va an'analarni saqlash va oshirish uchun konstitutsiyaviy huquq va majburiyatlarga ega. Har bir xalqning g'urur-iftixorini tashkil etuvchi ko'plab fazilatlar qatorida uning atrof-muhit musaffoligiga, shu xalqni tashkil etuvchi avlodlarning salomatligi va ma'naviy pokligiga munosabati ham bor. Xalq urf-odatlarini, an'analari, og'zaki ijodi negizida milliy rejada shaxsning ma'naviy pokligi to'g'risidagi xalq kodeksi shakllanadi. Bu kodeks odamlarning bir qancha avlodlardagi maqsadli ekologik faoliyatining bashoratligi, ularning ekologik toza xulq-atvori, tejamkorligi, g'amxo'rliqi, insonparvarligi va xalq donoligiga, o'z xalqining madaniyatiga hurmat ko'rsatish tushunchasidir.

Kasbiy ekologik kompetentsiya - bu mutaxassisning ajralmas xususiyati bo'lib, uning kasbiy ekologik bilim va tajribasini kasbiy faoliyatda harakatchan, tezkor va samarali amalga oshirish qobiliyatini va tayyorligini aks ettiruvchi ekologik jihatdan mos qiymat-motivatsion munosabatlar, universal qobiliyatlar va shaxsiy fazilatlarga asoslanadi.

O'rganish ma'lumotni (bilimlarni) uzatish jarayoni sifatida emas, balki o'qituvchilar va talabalarning hayot tarzi va shakli sifatida namoyon bo'ladi, u boshqa narsalar qatori axborot almashinuvini ham o'z ichiga oladi. "O'qituvchi - talabalar" o'zaro ta'siri nafaqat sub'ekt-sub'ekt shaklini, balki ta'lim jarayonida o'zaro ta'sir sub'ektlarining uzluksiz birgalikda rivojlanishi (koevolutsiyasi) xarakterini oladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati:

5. Никаноров А.М., Хорунжая Т.А. «Глобальная экология», М., ЗАО, «Книга сервис», 2003.
6. Фурсов В.И. экологическое образование и воспитание студентов высших учебных заведений. А-Ата., 1992.
7. Загвязинский В.И. - Теория обучения - современная интерпретация. М., 2007.
Подласый И.П. - Педагогика. М., 2009.
8. Глазачев С.Н., Козлова О.Н. Экологическая культура. М., 1997.